

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kiertotalouden green deal

KiSu-aamukahvit 29.2.2024

Kiertotalouden strateginen ohjelma

Tavoitteet luonnonvarojen kestäväälle ja tehokkaalle käytölle:

- Kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa.
- Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.
- Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Ohjelman avaintoimenpiteet

Kiertotalouden green deal*

- Vapaaehtoisuuteen perustuva strateginen sitoumusmalli.
- Edistää Kiertotalousohjelman tavoitteiden saavuttamista tuomalla eri toimijat yhteen ratkaisemaan pullonkauloja sekä edistämään vähähiillistä kiertotaloutta.
- Taustalla tutkimuslaitosten (Syke, VTT, Luke, GTK) skenaariot kiertotaloustoimien vaikutuksista talouteen ja ympäristöön.
- Toteuttaa Suomen RRF-ohjelmaa.

Lisätietoja: ym.fi/kiertotalouden-green-deal

Kiertotalous-Suomi (KiSu)

- Suomalaisen kiertotalousosaamisen ja -tiedon solmukohta.
- Tukee kuntien, elinkeinoelämän ja kiertotalouden ekosysteemien työtä helpottamalla toimijoiden tiedon saantia, yhdessä tekemistä ja verkostoitumista.
- Koordinointi: Motiva & Syke

Lisätietoja: kiertotaloussuomi.fi

Circular Design -kehityspolku

- Kiertotalouden valmennusohjelma, jota pilotoitiin 50 yrityksen johtohenkilön sekä tuote- ja palvelusuunnittelijan kanssa.
- Tarjosi ajankohtaista tietoa, työkaluja ja vertaistukea kiertotalousliiketoiminnan kehittämiseen.
- Pää toteuttajat: Ethica Oy & Design Forum Finland
- Tavoitteena jatkuva toiminta BF:n kautta?

Lisätietoja: Circulardesignsuomi.fi

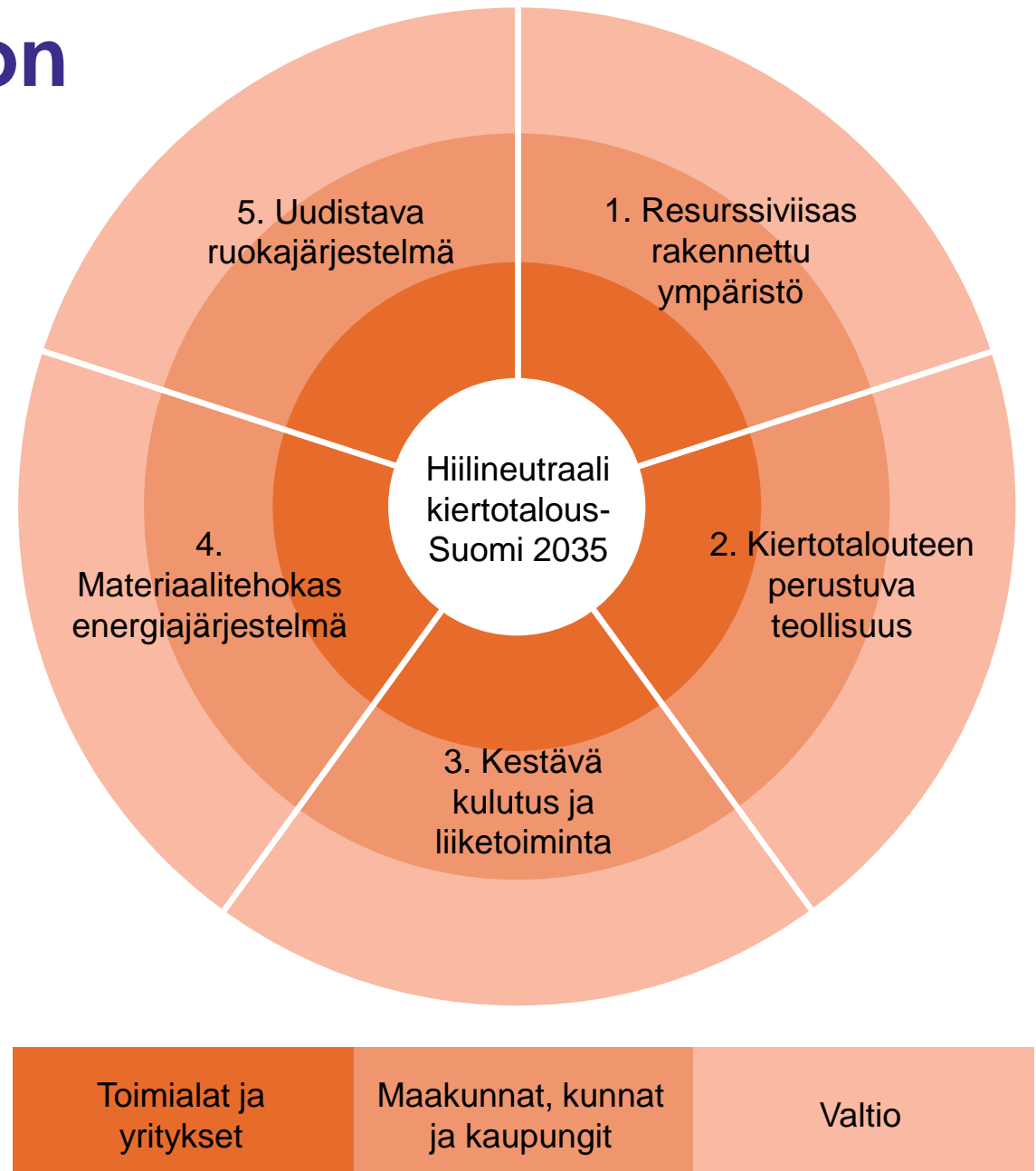
Kiertotalouden green deal on ainutlaatuinen yhteistyö

Vapaaehtoinen sitoumus

- Tavoitteena **yhteistyössä löytää ja sitoutua uusiin toimiin** luonnonvarojen kulutuksen taittamiseksi.
- Mukana jo kattava joukko suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpiä toimijoita, lähes 90 organisaatiota. Toimialoja, järjestöjä, yrityksiä, kuntia ja maakuntia.

Green dealia pohjustaa tutkimuslaitosten ainutlaatuinen skenaariotyö

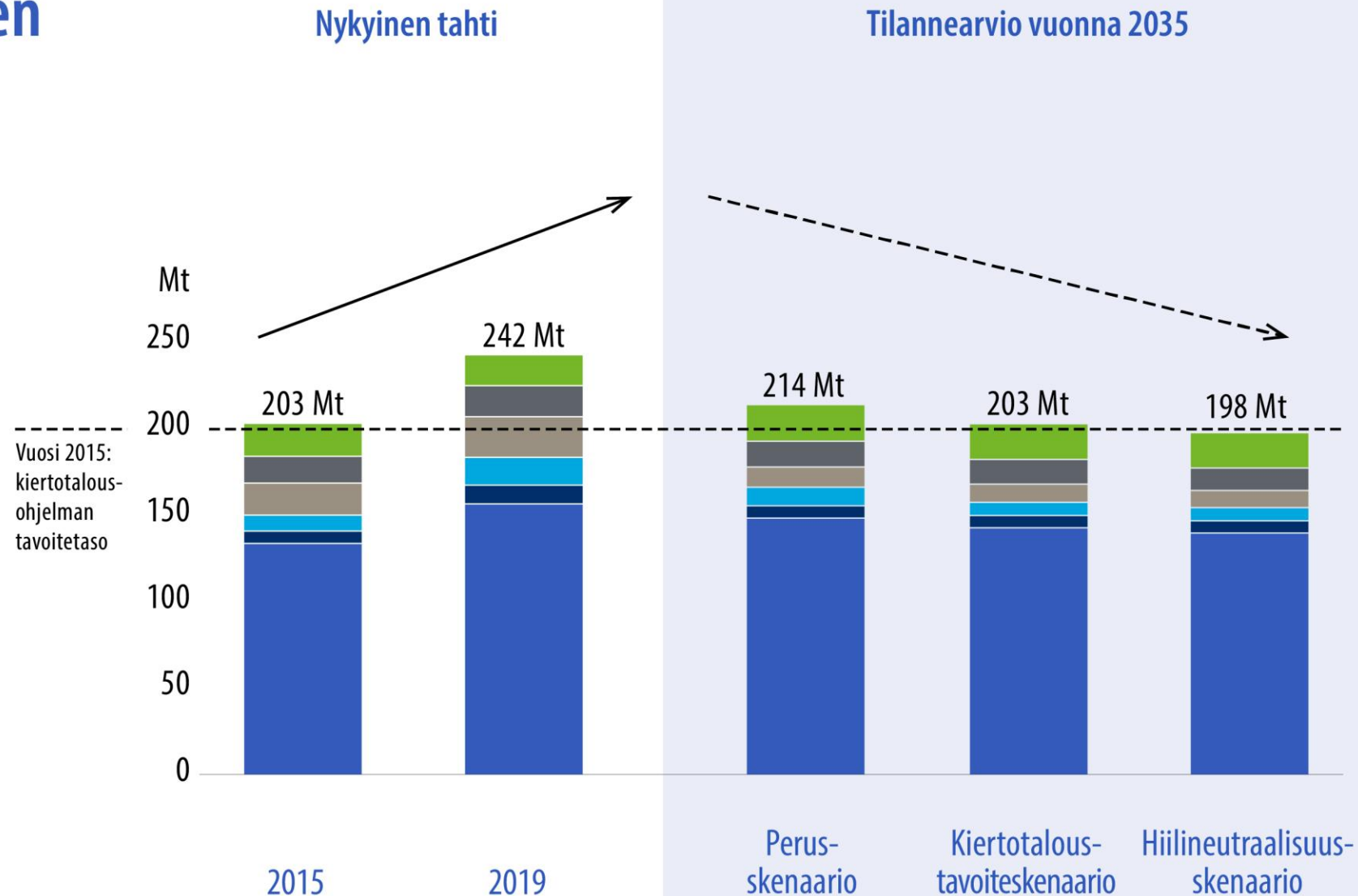
- Maailman mittakaavassakin ainutlaatuinen malli: laaja, tiedepohjainen, vapaaehtoisuuteen perustuva green deal on myös uudenlaisen hallinnon ja valtion roolin kokeilu.
- Luodaan **tilannekuva luonnonvarojen käytöstä ja sen vaikutuksista ympäristöön ja talouteen.**
- Skenaariotyö on tukenut vaikuttavimpien keinojen löytämistä green dealissa.

Suomen raaka-aineiden kulutus taittuu

Kiertotalousohjelman tavoite saavutetaan, mutta Suomen raaka-aineiden kulutus henkilöä kohden säilyy edelleen globaalisti korkealla tasolla.

- Kasvit, riista ja luonnonkala
- Raakapuu
- Fossiiliset polttoaineet
- Metallimalmit
- Ei-metalliset mineraalit
- Maa- ja kiviainekset

Lisätään ravinteiden kierrätystä
ja sivuvirtojen hyödyntämistä

Lisätään maaperän hiilensidontaa ja
vähennetään turvemaiden päästöjä

**Edistetään kasvis- ja
kalapainotteisempaa ruokajärjestelmää**

Vähennetään ruokahävikkiä ja pakkauksiin
käytettävien luonnonvarojen määrää

**Suunnitellaan kiinteistöt ja yhdyskunnat
osaksi säästävää ja älykästä
energiajärjestelmää**

**Hyödynnetään hukkaenergiat
energiantuotantarpeen
vähentämiseksi**

**Edistetään polttoon perustumatonta
tuotantoa ja uusia energiaratkaisuja**

5. Uudistava
ruokajärjestelmä

4.
Materiaalitehokas
energiajärjestelmä

Hiilineutraali
kiertotalous-
Suomi 2035

3. Kestävä
kulutus ja
liiketoiminta

1. Resurssiviisas
rakennettu
ympäristö

2. Kiertotalouteen
perustuva
teollisuus

**Rakennetun ympäristön hankkeiden suunnittelu
ja valmistelu ohjaa kiertotalouteen**

**Vaalitaan olemassa olevaa rakennettua
ympäristöä ja tehostetaan käyttöasteita**

**Kasvatetaan uudelleenkäyttö- ja
kierrätystuotteiden markkinoita
rakentamisessa**

Kestävä tuotesuunnittelu ja
liiketoimintamallit strategioiden ytimessä

Kiertotalous uudistaa tuotantoprosesseja
ja hyötyy sähköistyksestä

Lisätään sivuvirtojen, kierrätysmateriaalien
ja bioraaka-aineiden arvoa tuotannossa

Lisätään kiertotaloustuotteita ja
kiertotalouspalveluita markkinoilla

**Kehitetään kiertotalouden
palveluja arjessa**

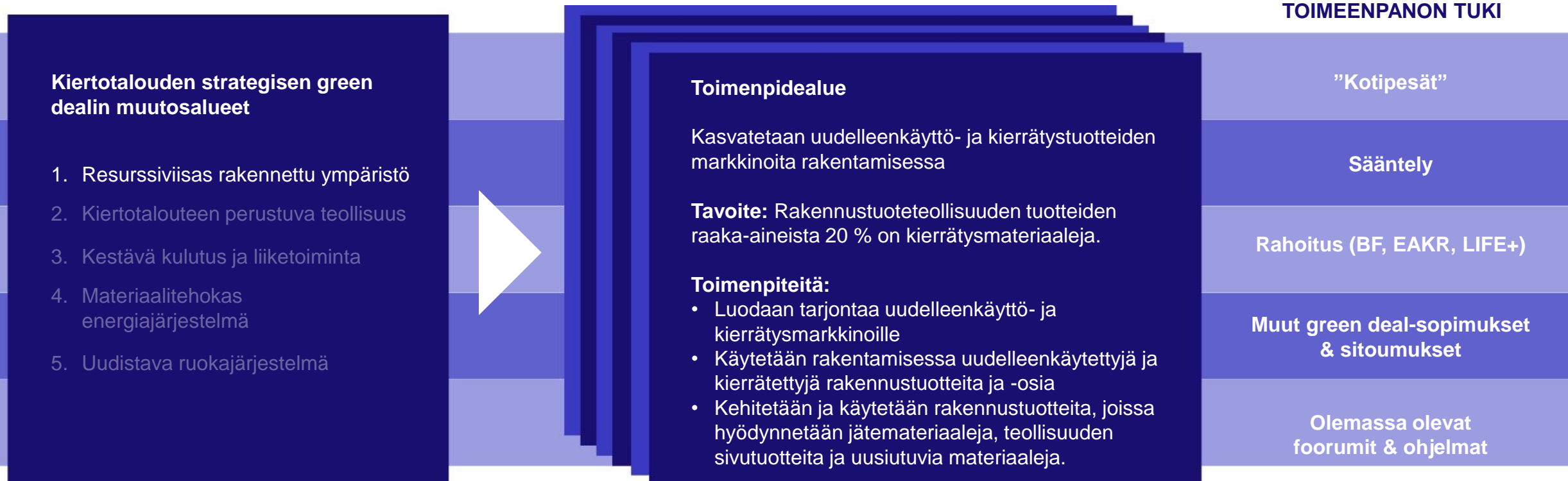
Kiertotalouden strategisen green dealin toteutusmalli

1. Sitoutuja valitsee eri muutosalueiden vähintään kahdelta toimenpidealueelta toimenpiteitä.

2. Sitoutuja valitsee toimenpidealueelta useampia toimia, joita se tarkoittaa oman toimintansa näkökulmasta sekä asettaa seurattavia tavoitteita ja mittareita.

3. Tutkijoista koostuva arviointiryhmä arvioi sitoumusten vaikuttavuutta ja "kypsyyttä".

4. Sitoutuja allekirjoittaa sitoumuksen ja raportoi toteutumisesta.

Mihin Kiertotalouden green deal -sitoumuksen tekijä sitoutuu?

- **Valitsemaan vähintään kahdelta toimenpidealueelta oman toimintansa näkökulmasta merkittäviä toimenpiteitä.** Sitoutuja konkretisoi ja tarkentaa valittujen toimenpiteiden sisältöä omaan toimintaansa sopivaksi. Sitoutuja voi myös ehdottaa ja valita sitoumukseensa toimenpidevalikon ulkopuolelta toimenpiteitä, joilla on vaikuttavuutta tavoitteiden toteutuksen näkökulmasta. Sitoutuja selvittää oman lähtötasonsa ja asettaa kullekin toimenpiteelle kunnianhimoisen tavoitteen vuodelle 2035 sekä välitavoitteen vuodelle 2030.
- **Toimenpiteille asetettavien tavoitteiden** tulee tukea muutosalueen ja toimenpidealueiden yleisiä tavoitteita. Tavoitteiden tulee lähtökohtaisesti olla määrällisiä.
- **Valitsemaan kullekin toimenpiteelle mittarin** ehdotetuista vaihtoehdoista tai esittää vaihtoehtoista mittaria toimenpiteelle.
- **Tunnistamaan omassa yhteistyö- ja arvoverkostossaan** ne kiertotalouden kannalta keskeiset toimijat, joiden tulisi olla mukana toimien toteuttamisessa
- **Toteuttamaan valitsemansa toimet, seuraamaan tavoitteiden ja toimien toteutumista sekä raportoimaan** edistymisestä kolmen vuoden välein.
- **Viemään tavoitteet ja toimet organisaationsa omiin strategioihin,** tiekarttoihin ja kiertotalous, ilmasto- ja/tai luontosuunnitelmiin.
- **Kehittämään organisaationsa johtamista, työntekijöiden osaamista ja tiedonhallintaa** kiertotaloutta tukevaksi.

Mitä toimenpiteiden arvioinnissa painotetaan?

- Toimenpiteiden tulee **tukea Kiertotalouden strategisen ohjelman luonnonvaratavoitteita**, hiilineutraaliutta ja kestävän talouden edistämistä vuoteen 2035 mennessä.
- Toimenpiteet tuottavat oman toimialan tai alueen näkökulmasta sekä yhteiskunnan kannalta **merkittäviä positiivisia vaikutuksia erityisesti ympäristölle ja lisäarvoa verrattuna nykytilaan**. Toimenpiteiden tulee olla lisäisiä eli niitä ei ole vielä toteutettu.
- Toimenpiteet edistävät kestävää kasvua ja kilpailukykyä, myös sietokyky poikkeustilanteissa paranee.
- Toimenpiteillä tähdätään erityisesti:
 - raaka-aineiden käytön vähentämiseen (mm. materiaali- ja energiatehokkuus, jakamis- ja palvelumallit, suunnittelu),
 - materiaalien ja tuotteiden käyttöiän pidentämiseen (mm. uudelleenkäyttö ja -valmistus, korjaus ja kierrätys),
 - raaka-ainelähteiden vaihtamiseen ympäristöä vähemmän kuormittaviin ja luontopääomaa vahvistaviin vaihtoehtoihin koko elinkaari huomioiden,
 - kiertotalouden toimintamallien ja uudenlaisen yhteistyön synnyttämiseen arvoverkkoissa ja alueilla,
 - innovatiivisuuteen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien mahdollistamiseen.

Alueiden rooli?

Muutoksen katalysointi

- Alueiden käytön suunnittelu, hankinnat ja investoinnit infraan.
- Yhteistyön rakentaja ja systeemisen muutoksen fasilitaattori.
- Toimijoiden kiertotaloustyön tukija ja parhaiden käytäntöjen levittäjä.
- Vihreän siirtymän vauhdittaja ja edelläkävijyyden vahvistaja.
- Maakunnilla roolia kiertotalouden rahoittajana ja EU-rahoituksen kotiuttajana.

Kattositoumus

- Erilaiset toimijat, kuten toimialajärjestöt ja maakunnat voivat halutessaan tehdä kattositoumuksen.
- Kattositoumuksen tekevä toimialajärjestö tai maakunta kannustaa, edistää ja tukee oman alueensa ja toimialansa toimijoiden siirtymää kiertotalouteen.
- Kattositoumus voi myös sisältää toimenpidealueiden toimia.

Ministeriöiden rooli muutoksen tukemisessa

Kootaan arviointiryhmä

- Tarkastelee sitoumusten vaikuttavuutta suhteessa kyseisen muutosalueen ja toimenpidealueen kansallisen tavoitteen saavuttamisessa ja suosittelee ministeriöille miten edetään.
- Tarkastelee sitoumusten toimien edistymistä vuosina 2028 ja 2032 sekä loppuarvioinnilla 2036.

Nimetään ns. 'kotipesät'

- Tukevat toimijoiden toimia muutosalueilla, sparraavat ja edistävät yhteistyötä sekä rahoituslähteiden löytymistä.
- GBC, Kiertotalous-Suomi, CLC?

Seuranta ja yhteistyö sitoutujien kanssa vuoteen 2035 asti.

- Sitoutujat raportoivat VNK:n sitoumus2050.fi-alustalle.
- Ohjaus-/ seurantaryhmä seuraa ja sparraa toimia muutosalueilla.

Käynnistetään strategisen LIFE-hanke-ehdotuksen valmistelu.

- Strateginen LIFE-hanke rakennetaan muutosalueiden tavoitteiden ja toimien toteuttamiseksi.

Valtion toimet: kiertotaloutta tukevia ja käynnissä olevia toimia

- **Luvituksen sujuvoittaminen.** Lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan uuteen valtakunnalliseen virastoon. Tavoitteena on yhden luukun palvelu: yksi viranomainen, yksi päätös, yksi valitusmahdollisuus ja tavoitellut käsittelyajat. YVA-menettelyä ja lupakäsittelyä selkiytetään ja yhteen sovitaan.
 - **Edistetään uusiomateriaalien hyödyntämistä maarakentamisessa** kehittämällä sujuvia viranomaiskäytäntöjä, kuten ”Ei enää jätettä” -arviointimenettelyä (EEJ).
 - **Suunnataan BF:n tki-tukia kiertotalouden ratkaisuihin** – BF:ssä käynnistynyt Kiertotalousmissio.
 - Sisällytetään Kiertotalous vahvasti mukaan **mineraalistrategiaan sekä**
- teollisuuspoliittinen strategiaan.**
- **Selkeytetään uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin** liittyviä jälkivastuita, esimerkiksi maatuulivoimaloiden purkamiseen ja alueen ennallistamiseen liittyen.
 - **Edistetään bioperäisen hiilidioksidin** talteenottoa, hyötykäyttöä ja varastointia (mm. 160 milj. € rahoitus).
 - **Edistetään ravinteiden kierrätystä ja biokaasun tuotantoa** biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontatukien avulla sekä tukemalla maanparannusaineiden käyttöä.

Valtion toimet: mahdollisia toimia

Lainsäädäntö

Valmistellaan kiertotalouslaki, jonka tavoitteena on edistää kiertotalousmarkkinoita ja muodostaa jäte- ja tuotesääntelystä selkeä kokonaisuus sekä vahvistaa sääntelyn elinkaarinäkökulmaa.

Edistetään rakentamisen maa-ainesjätteen hyödyntämistä maarakentamisessa (MASA-asetus).

Kehitetään rakentamisen sääntelyä tavoitteena lisätä rakennusten käyttöastetta, pidentää rakennusten ja rakennusosien elinkaarta sekä uudelleenkäytettävien rakennustuotteiden kelpoisuusvaatimuksia.

Edistetään osana alueidenkäyttölain uudistusta joustavaa kaavoitusta mm. rakennusten käyttötarkoitusten muutosten helpottamiseksi.

Taloudelliset kannusteet

Selvitetään ja otetaan käyttöön ohjauskeinoja, jotka tukevat kiertotaloutta (esim. jäteveron laajennus ja korotus, maa-ainesvero, maankäytön muutosmaksu).

Edistetään julkisia hankintoja kiertotalouden vauhdittamiseksi. VNpp julkisten hankintojen ekologisten tavoitteiden asettamisesta ja seurannasta.

Lisätään arvoketjun yhteistyötä

Kehitetään digitaalisia tietojärjestelmiä, jotka tukevat purkumateriaalien ja -maamassojen koordinaatiota ja hyödyntämistä.

Vahvistetaan yhteistyöhön perustuvia toimintamalleja ja verkostoja sekä toimijoiden valmiuksia kehittää tuotetason ja/tai toimitusketjun ratkaisuja kiertotalouden mukaisiksi (FISS-verkosto, Circular design-valmennusohjelma).

kiertotalouden
green deal

Kiitos!

Lisätietoa <https://ym.fi/kiertotalousohjelma>

Taina Nikula, taina.nikula@gov.fi